

Thư ngỏ

Về biện pháp phòng, chống, tránh lũ bão cho các tỉnh Miền Trung

BBT. Năm 2007 vừa qua, lũ bão đã gây thiệt hại nặng nề tại miền Trung. Cả nước hướng về miền Trung chia sẻ những khó khăn, mất mát. Sau một thời gian suy nghĩ, trăn trở, ngày 24/11/2007, **Kỹ sư cao cấp Phạm Đăng Ấp**, cán bộ lão thành ngành thuỷ lợi, đã viết thư gửi các vị lãnh đạo các cấp để đề xuất một số biện pháp phòng, chống, tránh lũ bão cho các tỉnh Miền Trung, trong đó có biện pháp **thở mõm** (tôn cao nền nhà) mà ông đã chứng kiến và tìm hiểu trong thời gian học tập tại Trung Quốc. www.vncold.vn sẽ có dịp trở lại đề tài này. Dưới đây là bức thư của KSCC Phạm Đăng Ấp.

Một vài hình ảnh lũ miền Trung 2007

◎

Tôi là Phạm Đăng Ấp, 72 tuổi - kỹ sư cao cấp chuyên ngành trị thủy phòng lụt do Trung Quốc đào tạo - nguyên Chuyên viên cao cấp và Thẩm kế viên cao cấp của Vụ Đầu tư XDCB (Bộ Thuỷ lợi) nay là Cục Quản lý Đầu tư Xây dựng công trình (Bộ Nông nghiệp và PTNT).

Mặc dù đã về hưu hơn 10 năm nay nhưng tôi lúc nào cũng trăn trở với công tác phòng chống lụt bão - lĩnh vực mà tôi đã gắn bó hơn 40 năm qua; Tôi đã có ý nghĩ đề xuất kiến nghị từ lâu nhưng lại tự nghĩ điều kiện kinh tế của đất nước còn nghèo chưa cho phép thực hiện những giải pháp cần đầu tư kinh tế lớn. Nhưng nay, khi mà nền kinh tế của nước ta đã phát triển nhanh chóng, mọi mặt đang trên đà tăng trưởng mạnh, bộ mặt nông thôn đang thay đổi từng ngày, chúng ta vẫn phải đổi mới với một kẻ thù vô hình nhưng rất nguy hiểm, hung dữ và tàn bạo, đó là ~~lũ lụt~~. ~~Những thành tựu lớn lao đã đạt được chỉ sau một trận bão, lũ lớn lại bị xóa đi tất cả, cướp đi tài sản, tính mạng của đồng bào ta, chẳng khác gì sự hủy diệt của B52 trong chiến tranh chống Mỹ. Cảnh tượng này diễn ra liên tục một năm từ 01 đến 04, 05 lần không ở chỗ này thì ở chỗ khác; Thủ hỏi việc bão lụt cứ tái diễn hàng năm như thế làm sao người dân có cuộc sống ấm no, hạnh phúc, đất nước tiến lên Chủ nghĩa xã hội tươi đẹp được?~~

Xuất phát từ những suy nghĩ, trăn trở nói trên, qua nghiên cứu tổng kết bão, lũ ở các tỉnh miền Trung trong nhiều năm, cộng với kinh nghiệm của bản thân tích lũy được từ nhiều địa phương trong và ngoài nước, tôi xin đề xuất với các đồng chí một số biện pháp phòng, chống, tránh bão, lũ cho các tỉnh miền Trung nước ta như sau:

Giao cho các tỉnh, thành phố miền Trung:

1. Tổ chức điều tra, đánh dấu vết lũ (mực nước lũ) và cấp bão lớn nhất đã xảy ra ở ngay nhà mình, địa phương mình để làm mục tiêu phòng, chống, tránh lũ bão tới.

- Khảo sát, xác định cắm mốc phạm vi đường “hành lũ” (đường nước chảy qua) ở 2 bên sông, suối, ở vùng đất trũng để phục vụ cho công tác quy hoạch phòng, chống, tránh lũ của địa phương.

2. Tiến hành quy hoạch điều chỉnh, bố trí lại dân cư, tuyệt đối không cho xây dựng nhà, công trình nào nằm trong phạm vi đường nước chảy nói trên để phòng tránh sự phá hoại của chúng.

Nghiên cứu, khảo sát lựa chọn xây dựng tuyến đê bao, đê khoanh vùng bảo vệ khu dân cư, thị trấn, thành phố ở những nơi có điều kiện và cần thiết để tránh ngập lụt và thiệt hại. Hình thức và kết cấu đê bao, đê khoanh vùng phải đảm bảo yêu cầu nhỏ, chắc, giải phóng mặt bằng ít, bảo đảm vệ sinh môi trường tốt và tuyệt đối an toàn, không để xảy ra sự cố bất ngờ gây chết người, mất của cho nhân dân và nhà nước trong lũ.

3. Vận động nhân dân toàn vùng đắp “thổ mô”: thực chất là đắp tôn cao nên nhà mình lên trên mực nước lũ cao nhất đã xảy ra từ 0,50m đến 0,70m để phòng sóng và lũ sau cao hơn.

- Thổ mô có thể đắp riêng từng hộ hoặc tập trung với quy mô xóm hay thôn, nhưng phải bố trí song song với dòng chảy và nằm ngoài đường hành lũ (đường nước chảy chính) để tránh sự phá hoại của chúng.

- Cần hết sức lợi dụng những khu đất, gò, đồi cao, bờ kênh, đường giao thông, để tiết kiệm khối lượng đắp, nhưng phải đảm bảo chất lượng không để lũ gây sạt lở, xói trôi...

Sau khi đắp thổ mô và đã ổn định nền xây nhà (nhỏ, thấp) nhưng kết cấu bền vững (bê tông cốt thép) chống được với gió trên cấp 12, 13 vì nền cao mà nhà tạm sẽ không an toàn chống bão. Mỗi nhà phải bố trí bể nước sạch dự trữ trên đất thổ mô đủ dùng trong và sau thời gian lũ, bão chưa có nguồn nước sạch khác ngay.

- Đối với những hộ có điều kiện kinh tế khá hơn không muốn di dời xa thì nên làm nhà khung cọc bê tông cốt thép, tầng trệt để thông thoáng thoát lũ, các tầng phía trên để ở.

- Đối với những hộ dân sống ở ven biển và hải đảo: yêu cầu phòng chống được với gió bão siêu cấp >cấp 13 và mực nước triều dâng cao nhất đã xảy ra tại chỗ đó. Vì vậy xây dựng nhà cần áp dụng kiểu nhà lô cốt của Hải quân hoặc nhà cây hải đăng (*nhu ở hòn Dầu - Hải Phòng*).

4. Kiên cố hóa hạ tầng cơ sở:

- Tất cả: điện, đường, trường, trạm, kho hàng, trụ sở cơ quan thôn, xã đều phải bố trí ngoài đường hành lũ và đắp tôn cao nền vượt mực nước lũ cao nhất 1,00m, chọn kết cấu nhà chống được gió trên cấp 13 và có dự trữ nước sạch. Phải coi đây là nơi chỉ huy, cấp cứu của cơ quan phòng chống lụt bão cơ sở.

- Đường dây điện cao thế phải đi ngầm dưới đất (*nhu khu dân cư bãi sông Hồng - Hoàn Kiếm, Hà Nội đã làm hiện nay*).

- Đường giao thông lớn phải thiết kế theo kiểu đường tràn xả lũ hồ chứa bằng bê tông cốt thép, có bố trí tiêu năng phòng xói ở hạ lưu.

- Kênh mương cố gắng tối đa bố trí trên là đường hoặc bờ vùng, bờ thửa, dưới là đường ống bê tông cốt thép dẫn nước để chống lũ quét phá hoại và tiết kiệm diện tích đất (*Thượng Hải - Trung Quốc đã áp dụng ở ngoại thành*).

5. Bố trí mùa vụ sản xuất Nông nghiệp và các loại cây trồng: sao cho phù hợp và thích nghi với lũ bão như: lúa vụ mùa ở đây phải thu hoạch xong ngay đầu tháng 9 hàng năm, cây chọn loại cây trồng khác ít lá, cứng cây, không chết ối nước...

6. Đối với đường quốc lộ I và đường sắt Bắc Nam đoạn miền Trung:

Mùa bão lụt (5, 6 tháng) năm nào cũng đều bị hư hỏng nặng, gây ách tắc giao thông phải sửa chữa dài ngày rất tốn kém. Song do tiến độ thời gian thúc ép làm cho xong nên mang tính chấp vá không đảm bảo chất lượng, đợt lũ sau hoặc năm sau bị lũ phá hỏng ngay, thành thử rất tốn kém mà vẫn bị động. Để khắc phục tình trạng này, tôi đề xuất giao cho Bộ Giao thông vận tải:

- Tiến hành khảo sát, điều tra, tính toán lại khẩu độ cầu cống qua các sông, suối và những đoạn đường hay bị ngập; nếu chưa đủ khẩu diện tiêu thoát thì phải bổ sung bằng cầu cạn.

- Những đoạn đường đi qua đồi núi “đất, đá xấu” hay bị sạt lở cũng phải tính toán, kiểm tra, thiết kế lại mái và cơ đầm bảo mái (độ nghỉ) theo chỉ tiêu cơ lý của đất, đồng thời tiến hành xây lát mái cơ có tính toán bố trí lớp lọc (vải địa kỹ thuật) nghiêm chỉnh, bảo đảm tiêu năng và thoát nước mưa, nước ngầm trong khe núi chảy ra; xử lý triệt để nước ngoại lai, thác nước ngay trên đỉnh đồi, núi chảy xuống như đèo Cả, không để bị động do sạt lở.

- Từng bước kiên cố hóa đường quốc lộ, tỉnh lộ và đường sắt, đặc biệt là quốc lộ I, nên thiết kế lớp phủ bọc bằng bê tông cốt thép kiểu đường tràn đỉnh rộng của hồ chứa nước, có bố trí tiêu năng phòng xói ở hạ lưu (mặt đường có hoặc không cần trải nhựa đường) mục đích không cho lũ xói trôi hỏng đường như hiện nay.

7. Đối với các loại tàu thuyền hoạt động trên biển:

Đề nghị giao cho Bộ Giao thông vận tải và các tỉnh, thành ven biển tiến hành tổng kiểm tra toàn bộ các loại phương tiện tàu thuyền hoạt động trên biển nếu không đảm bảo kỹ thuật và các điều kiện an toàn tuyệt đối thì kiên quyết không cho hoạt động trên biển. Phải coi việc quản lý các loại phương tiện tàu, thuyền hoạt động trên biển chặt chẽ, nghiêm túc như quản lý máy bay hoạt động trên bầu trời, trước khi ra khơi hay rời bến cảng đều phải tiến hành kiểm tra tổng thể:

- Tàu và thiết bị có hoạt động bình thường và an toàn không;
- Đảm bảo thông tin liên lạc tốt với Sở chỉ huy và dự báo khí tượng 24/24 giờ hay không?
- Có đủ phương tiện, dụng cụ phòng chống cháy nổ, phao cứu hộ, cứu sinh?
- Dù lượng dầu mỏ, lương thực, thực phẩm, nước uống ngoài kế hoạch còn dự trữ để phòng rủi ro xa đất liền dài ngày không?

Tôi nghĩ, tuy đây là một đề án tổng hợp, muốn thực hiện cần phải có một nguồn vốn lớn; song so với thiệt hại về lũ bão hàng năm và kinh phí trợ giúp của Chính phủ, các cơ quan, đoàn thể, của các nhà hảo tâm, của nhân dân cả nước và quốc tế còn lớn hơn nhiều.

- Đề nghị Chính phủ có chính sách khuyến khích như: Trợ cấp hoàn toàn kinh phí đất đắp thô mô, tôn nền nhà.

- Trợ cấp hoàn toàn kinh phí xây dựng hoàn chỉnh một ngôi nhà kiên cố có diện tích tối thiểu từ 10,0-15,0m² đủ tiêu chuẩn chống được lũ lớn nhất, bão trên cấp 13 đối với các gia đình thuộc diện chính sách và diện nghèo. Trợ giúp một phần kinh phí mua vật liệu chính như sắt thép, ximăng, gạch xây tường... cho các hộ dân thường thông qua sự bình xét cụ thể, công khai, công bằng cho từng hộ, đúng đối tượng.

Tôi cho rằng: Đập thổ mô, đắp đê bao, đê khoanh vùng và nha cọc là quá quen thuộc, không có gì xa lạ vì nó đã được áp dụng ở miền Bắc từ năm 1968, trong những năm chống chiến tranh phá hoại của đế quốc Mỹ để phòng đánh bom vô đê gây ngập lụt; ở sông Đáy khi phân lũ và ở đồng bằng sông Cửu Long từ những năm 1990 đến nay,

Biện pháp này đã được đoàn cán bộ cấp cao của Bộ Thủy lợi Điện lực Trung Quốc trong buổi làm việc với đoàn cán bộ Bộ Thủy lợi Việt Nam năm 1968 đánh giá rất cao, coi đây là những sáng tạo, sáng kiến cứu đê, cứu người trong chiến tranh (khi đó tôi là thành viên kiêm phiên dịch).

Đối với Trung Quốc: Thổ mô với quy mô ở hàng vạn người trong khu phân chật lũ Kinh Giang; Thổ mô kết hợp với việc mở rộng mặt đê sông Hoàng Hà ra 100,0m bề mặt với 03 mục đích: chống chiến tranh, chống lụt và đưa người ở bãi sông lên mặt đê ở để giải phóng lòng sông thoát lũ.

Tóm lại: Những phương án nêu trên rất phù hợp với phương châm 04 tại chỗ, sống chung với bão lũ, bảo đảm tính bền vững, ổn định lâu dài và tính khả thi cao; Có thể nói những giải pháp này đều trong tầm tay của chúng ta, không cần phải cậy nhờ, phụ thuộc vào nước ngoài kể cả kỹ thuật và kinh tế.

Kính thư,

Phạm Đăng Áp

31 Vọng Hà, Chương Dương, Hoàn Kiếm, Hà Nội

Tel: 04.8248527